

УДК 378.011.3

**FORMATION OF THE READINESS OF FUTURE TEACHERS OF HIGHER
EDUCATION INSTITUTIONS FOR SCIENTIFIC AND RESEARCH
ACTIVITIES IN THE PROCESS OF BLENDED LEARNING:
REGULATORY AND LEGAL PRINCIPLES AND BEST PRACTICES OF
THE UNIVERSITY OF EDUCATION MANAGEMENT**

**ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ
ОСВІТИ ДО НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ ЗМІШАНОГО
НАВЧАННЯ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ТА КРАЦІ ПРАКТИКИ ДЗВО
«УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»**

Hrytsan O.H. / Грицан О.Г.

postgraduate / аспірант

Kyrychenko M.O. / Кириченко М.О.

Doctor of Philosophy, Prof. / доктор філософії, проф.

ORCID: 0000-0003-1756-9140

*State Higher Educational Institution «University of Educational Management» of the National
Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Sichovykh stril'tsiv 52-A, 04053*

*Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» Національної
академії педагогічних наук України, м. Київ, Січових стрільців, 52-А, 04053*

Анотація. У публікації розглянуто вимоги державних нормативно-правових документів та проаналізовано досвід Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» з проблеми формування готовності майбутніх викладачів закладів вищої освіти до науково-дослідницької діяльності у процесі змішаного навчання. Здійснено аналіз Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки щодо визначення пріоритетів розвитку, підвищення якості освітньо-наукової діяльності викладачів, забезпечення інтернаціоналізації вищої освіти. Представлено вимоги до магістерської підготовки здобувачів вищої освіти, визначені в Законі України «Про вищу освіту»; в описі знань, умінь, навичок, комунікації, відповідальності і автономії здобувачів освіти кваліфікаційного рівня «магістр» у Національній рамці кваліфікацій. Акцентовано увагу на компетентностях викладачів закладів вищої освіти у сфері науково-дослідницької діяльності, узагальнених у Професійному стандарті на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти».

Ключові слова: заклад вищої освіти; професійна підготовка майбутніх фахівців; готовність до науково-дослідницької діяльності; змішане навчання; формальна освіта; неформальна освіта; інформальна освіта.

Вступ.

Актуальність проблеми формування готовності до науково-дослідницької діяльності майбутніх викладачів закладів вищої освіти зростає в складних умовах сучасних викликів воєнного стану, інтернаціоналізації та цифровізації суспільства, інтеграції України до Європейського простору вищої освіти та дослідницького простору.

Основний текст

Мета публікації – здійснити аналіз державних нормативно-правових документів та досвіду ДЗВО «Університет менеджменту освіти» з проблеми формування готовності майбутніх викладачів закладів вищої освіти до науково-дослідницької діяльності у процесі змішаного навчання.

Різнобічний аналіз психолого-педагогічної літератури та практики організації освітнього процесу в закладах вищої освіти дає підстави стверджувати, що високий рівень готовності майбутніх викладачів закладів вищої освіти до якісного здійснення науково-дослідної роботи як невід’ємної складової професійно-педагогічної діяльності забезпечує сучасний рівень змісту і методів викладання навчальних дисциплін, впровадження інноваційних технологій у освітній процес як необхідної умови підготовки конкурентоспроможних фахівців; широке залучення обдарованої молоді до науково-дослідної роботи, розробки стартапів, освітніх і науково-дослідницьких проєктів, здійснення експериментальної діяльності з актуальних проблем, що потребують невідкладного розгляду, та є вкрай важливими для повномасштабного повоєнного відновлення України.

Крім того, нагальна необхідність якісної організації освітнього процесу, науково-дослідної роботи зі здобувачами вищої освіти навіть у реаліях воєнного стану, в умовах непередбачуваних повітряних тривог, щоденних нещадних артилерійських обстрілів об’єктів цивільної інфраструктури різних регіонів України, істотно посилює особисту й соціальну відповідальність керівників, науково-педагогічних та педагогічних працівників закладів вищої освіти за хід і результати професійної діяльності (освітньої, наукової, методичної, організаційної), актуалізуючи потребу в досконалому володінні технологіями організації офлайн (очного), онлайн (дистанційного) та змішаного навчання.

Проблему формування готовності майбутніх викладачів закладів вищої освіти до науково-дослідницької діяльності у процесі змішаного навчання обрано предметом ґрунтовного дослідження, яке є особливо актуальним в

умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України, й виконується нами у межах теми науково-дослідної роботи Центрального інституту післядипломної освіти Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України «Трансформація професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників в умовах відкритого університету післядипломної освіти».

Слід зазначити, що з метою забезпечення міцного нормативно-правового підґрунтя для здійснення якісного теоретичного аналізу проблеми формування готовності майбутніх викладачів закладів вищої освіти до науково-дослідницької діяльності у процесі змішаного навчання ми послуговувалися Стратегією розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки, Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національною рамкою кваліфікацій, ретельно вивчили визначені в нормативно-правових документах вимоги до магістерської підготовки, науково-дослідницької діяльності, а також виокремили відповідні компетентності, узагальнені у Професійному стандарті на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти».

Аналіз нормативно-правових документів у сфері вищої освіти упродовж останніх п'яти років дає підстави зробити висновок, що великі можливості керівникам закладів вищої освіти для стратегічного й тактичного планування і планомірного потужного розвитку освіти і науки у ЗВО надає схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.02.2022 р. № 286-р «Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки».

У Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки [8], яка визначає напрями розвитку системи вищої освіти та її основні характеристики, що повинні бути сформовані до 2032 року, наголошено, що саме вища освіта є ключовим механізмом формування високоосвічених відповідальних людей та необхідним стратегічним елементом безпеки суспільства; світовими трендами майбутнього у сфері вищої освіти є міждисциплінарність (мультидисциплінарність) освітніх і дослідницьких програм, свобода вибору і формування індивідуальної освітньої траєкторії. Забезпечення якості вищої

освіти виступає одним із фундаментальних принципів Європейського простору вищої освіти; «якість вищої освіти» охоплює відповідність вищої освіти визначеній місії (меті), набору стандартів чи критеріїв, позитивні зміни у підготовці студентів або особистісному зростанні, прозорість, підзвітність, досконалість. При цьому, підкреслено, що у XXI столітті країни Болонського процесу в Європейському просторі вищої освіти практично повністю перейшли від моделі забезпечення якості шляхом визначення необхідних ресурсів до моделі забезпечення якості на основі результатів. Вказано на необхідність розвитку освіти впродовж життя; впровадження онлайн/змішаного навчання; орієнтації на результати, необхідні для кар'єри; пропонування закладами освіти більш актуальних, доступних, гнучких освітніх програм.

Інноваційність у вищій освіті має реалізуватися шляхом застосування нових та удосконалених методів і практик (включаючи цифрові технології) для викладання, навчання й оцінювання, що повинні здійснюватися у тісному зв'язку із дослідженнями. Заклади вищої освіти мають диверсифікувати освітні пропозиції, оновлювати зміст освіти з метою задоволення потреб у розвитку інноваційного і критичного мислення, підприємницьких, лідерських навичок, розвивати гнучкі освітні траєкторії на основі студентоцентрованого підходу. Тенденція до неоіндустріалізації, впровадження концепції Індустрії 4.0, роботизація, розвиток ІТ-технологій, екологічні проблеми змінять перелік найбільш затребуваних професій. За оцінками експертів, затребуваними будуть фахівці, здатні проектувати, впроваджувати нові технології з урахуванням нових викликів, а також професії, пов'язані з ІТ-технологіями і даними, з екологізацією виробництва та життя. Разом з тим, актуальними залишаться професії, пов'язані зі збереженням здоров'я, освітою, творчістю, наданням індивідуальних послуг, оскільки не зможуть бути заміщені автоматизованими системами навіть із використанням штучного інтелекту [8].

Варто зазначити, що надзвичайно важливими для розробки професорсько-викладацькими колективами якісних стратегій розвитку конкретних закладів вищої освіти та вдосконалення освітньо-наукової діяльності є узагальнені в

Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки пріоритети розвитку, які визначають концептуальну модель вищої освіти, а саме: автономія та інституційна спроможність закладів вищої освіти; прозорість і відкритість управління; колегіальність і залученість учасників освітнього процесу до процесів реформування системи вищої освіти; відповідальність; прагматичність у виборі моделей розвитку; партнерство; несприйняття корупції; академічна доброчесність; академічна свобода; професіоналізм; тісний зв'язок освіти з наукою, економікою; орієнтація на найвищі наукові досягнення; орієнтація на досягнення найвищої якості освіти; орієнтація на поточні та перспективні пріоритети суспільства і національної економіки; збереження кращих надбань вітчизняної освіти; збереження інтелектуального людського потенціалу в регіонах; доступність і рівність, неупередженість; орієнтація на всебічний розвиток особистості протягом життя; інклюзивність; зовнішня відкритість на паритетних засадах; адаптивність; різноманітність; самоорганізація; стійкість. ЮНЕСКО під час надзвичайної сесії Глобальної зустрічі з питань освіти (2020 р.) наголошено на нових зобов'язаннях щодо досягнення Четвертої цілі сталого розвитку “Якісна освіта”, підкреслено необхідність інвестування в інклюзивне і справедливе навчання впродовж життя, посилення глобального співробітництва в галузі освіти, забезпечення всеохоплюючого відновлення [8].

Отже, проаналізувавши Стратегію розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки з метою визначення конкретних стратегічних, операційних цілей і завдань підвищення рівня якості освітньо-наукової діяльності в закладі вищої освіти, зазначимо, що однією зі стратегічних цілей є забезпечення якісної освітньо-наукової діяльності, конкурентоспроможної вищої освіти, доступної для різних верств населення. Операційними цілями, з поміж інших, визначено: модернізацію інфраструктури, освітнього простору та навчально-наукового обладнання, зокрема з урахуванням вимог інклюзивності; постійне підвищення якості освіти відповідно до стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти; врахування наукових досліджень та інновацій під час визначення змісту та розвитку освітніх програм.

Для досягнення стратегічної і відповідних операційних цілей передбачено виконання конкретних завдань, зокрема: розвиток систем внутрішнього забезпечення якості як основи для якісної вищої освіти; впровадження результатів наукових досліджень (творчих досягнень) в освітні програми; створення умов для участі здобувачів вищої освіти у наукових дослідженнях, в ініціюванні й реалізації інноваційних проектів; сприяння використанню інноваційних технологій та новітніх засобів навчання в освітньому процесі, розвиток дослідницьких інфраструктур.

Крім того, різнобічний аналіз означеної Стратегії та вивчення досвіду роботи українських і зарубіжних вишів глибоко переконує, що для підвищення якості освітньо-наукової діяльності в закладі вищої освіти важливо забезпечити досягнення такої стратегічної цілі, як інтернаціоналізація вищої освіти України. Операційними цілями, з поміж інших, визначено: забезпечення порівнюваності та визнання українських освітніх кваліфікацій в Європі та світі; збільшення кількості проектів міжнародної освітньо-наукової співпраці, інтеграція наукових та науково-педагогічних працівників до світового наукового простору. Для досягнення стратегічної і відповідних операційних цілей передбачено виконання конкретних завдань, зокрема: підтримка співпраці між закладами вищої освіти та науково-дослідними установами, участі в реалізації міжнародних наукових проектів і програм, насамперед Європейського Союзу; підтримка національної та міжнародної академічної мобільності викладачів; мотивування викладачів до отримання наукових результатів та наукових публікацій високого рівня, участі в патентно-ліцензійній діяльності [8].

Таким чином, здійснивши аналіз Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки, можемо зробити висновок, що в цьому важливому для розвитку кожного закладу вищої освіти документі представлено опис проблем, які обумовили прийняття стратегії (дентифіковано п'ять ключових проблем й у межах кожної ідентифіковано актуальні проблеми, зокрема, щодо підвищення якості освітньо-наукової діяльності та інтернаціоналізації); проаналізовано поточний стан справ, тенденції та обґрунтовано необхідність розв'язання

виявлених проблем; визначено п'ять стратегічних цілей, показники їх досягнення й очікувані результати; сформульовано завдання, спрямовані на досягнення поставлених цілей, механізми, етапи й фінансові ресурси для реалізації стратегії, описано моніторинг і оцінку результативності її реалізації. Відображення у внутрішніх документах закладів вищої освіти визначених державними документами стратегічних, оперативних цілей і завдань та їх успішна реалізація науково-педагогічними, педагогічними працівниками сприятиме підвищенню рівня якості освіти і освітньої діяльності, а також забезпеченню якості науково-дослідної роботи з майбутніми викладачами закладів вищої освіти, що навчаються в магістратурі.

Проаналізуємо вимоги до магістерської підготовки здобувачів вищої освіти, визначені в Законі України «Про вищу освіту». Так, у п. 1. ст. 5 «Рівні та ступені вищої освіти» названого Закону зазначено, що другий (магістерський) рівень вищої освіти передбачає набуття здобувачами вищої освіти здатності до розв'язування задач дослідницького та/або інноваційного характеру у певній галузі професійної діяльності. У п. 5. ст. 5 означеного Закону наголошується, що магістр – це освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти та присуджується закладом вищої освіти (науковою установою) у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми підготовки магістра (освітньо-професійної (обсягом 90-120 кредитів ЄКТС) або освітньо-наукової (обсягом 120 кредитів ЄКТС). При цьому підкреслено, що освітньо-наукова програма магістра обов'язково включає дослідницьку (наукову) компоненту, обсягом не менше 30 відсотків [2].

У системному і структурованому за компетентностями описі кваліфікаційних рівнів освіти – Національній рамці кваліфікацій – вказано, що вона «ґрунтується на європейських і національних стандартах та принципах забезпечення якості освіти, враховує вимоги ринку праці до компетентностей працівників та запроваджується з метою гармонізації норм законодавства у сферах освіти і соціально-трудова відносин, сприяння національному та міжнародному визнанню кваліфікацій, здобутих в Україні, налагодження

ефективної взаємодії сфери освіти і ринку праці» [6, с. 1]. Зокрема, у п. 6. зазначено, що кваліфікація вищої освіти «магістр» відповідає 7 рівню Національної рамки кваліфікацій та другому циклу вищої освіти Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти.

У описі кваліфікаційних рівнів Національної рамки кваліфікацій акцентовано увагу на знаннях, уміннях/навичках, комунікації, відповідальності і автономії здобувачів освіти за кожним рівнем. Зокрема, кваліфікаційний рівень магістра передбачає: 1) спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань; 2) спеціалізовані уміння/навички розв'язання проблем, необхідні для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур; здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі у широких або мультидисциплінарних контекстах; здатність розв'язувати проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності; 3) комунікації: зрозуміле і недвозначне донесення власних знань, висновків та аргументації до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються; 4) відповідальність і автономію: управління робочими або навчальними процесами, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів; відповідальність за внесок до професійних знань і практики та/або оцінювання результатів діяльності команд та колективів; здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії [6, с. 4-5].

Вимоги до компетентностей, обов'язків та кваліфікацій викладачів закладів вищої освіти визначаються професійними стандартами (затвердженими в установленому порядку вимогами до компетентностей працівників, що є основою для формування професійних кваліфікацій); за відсутності професійних стандартів такі вимоги можуть визначатися кваліфікаційними характеристиками [1].

У Професійному стандарті на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти» (затвердженому Наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 23.03.2021 № 610) основною метою професійної діяльності викладачів визначено формування громадянських, професійних і світоглядних компетентностей, морально-етичних цінностей у здобувачів вищої освіти [7]. У названому професійному стандарті також представлено опис трудових функцій (трудові функції); предметів і засобів праці (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти); професійних компетентностей (за трудовою дією або групою трудових дій); знань, умінь та навичок викладача закладу вищої освіти, а також опис професійних кваліфікацій відповідно до посад асистента, викладача, старшого викладача, доцента, професора. При цьому, виокремлено дванадцять загальних компетентностей викладачів закладів вищої освіти, а саме: 1) знання та розуміння предметної області і професійної діяльності; 2) володіння навичками критичного мислення; 3) володіння комунікативними навичками, здатність проявляти емпатію; 4) здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології; 5) здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; 6) здатність до особистісного і професійного розвитку; 7) здатність генерувати нові ідеї (креативність); 8) здатність застосовувати кращі практики у професійній діяльності; 9) здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети; 10) здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів); 11) здатність проявляти толерантність та повагу до культурної різноманітності; 12) здатність діяти соціально відповідально та свідомо [7].

У названому професійному стандарті вказано, що фахівець, що працює в закладі вищої освіти на посаді асистента, має володіти повним переліком названих вище загальних компетентностей; здійснювати професійну діяльність, переважно визначену трудовими функціями А (розроблення та оновлення програм навчальних дисциплін, підготовка навчальних і методичних матеріалів), Б (викладання, консультативна підтримка студентів),

В (оцінювання результатів навчання); демонструвати успішне володіння більшістю знань, умінь та навичок до трудових функцій А, Б, В; частково демонструвати володіння знаннями, уміннями та навичками, необхідними для здійснення трудових функцій Г (виконання дослідницьких/творчих проектів, оприлюднення їх результатів та забезпечення захисту авторських прав), Д (участь у роботі кафедри, інших колегіальних органів, професійних об'єднань, організація освітніх та наукових заходів); володіти внутрішньою мотивацією та проявляти здатність до власного професійного розвитку, у тому числі з допомогою викладачів, що мають вищу кваліфікацію. Фахівець, що працює в закладі вищої освіти на посаді викладача, старшого викладача має володіти повним переліком загальних компетентностей; здійснювати професійну діяльність, визначену трудовими функціями А, Б, В; демонструвати успішне володіння повним набором знань, умінь та навичок до трудових функцій А, Б, В; демонструвати успішне володіння більшістю знань, умінь та навичок, необхідних для здійснення трудових функцій Г, Д; володіти внутрішньою мотивацією та проявляти здатність до власного професійного розвитку і професійної саморефлексії [7]. Погоджуючись із цим, наголошуємо, що асистенти, викладачі, старші викладачі, працюючи в університеті, мають дбати не лише про розвиток власних науково-дослідницьких компетентностей, а й забезпечувати суб'єкт-суб'єктну взаємодію зі здобувачами освіти в ході організації науково-дослідницької діяльності (зі студентами бакалаврату, магістратури).

Отже, професорсько-викладацьким колективам закладів вищої освіти при підготовці магістрантів зі спеціальності «Освітні, педагогічні науки» освітньо-професійної програми «Педагогіка вищої школи» варто дотримуватись принципу перспективності й наступності та враховувати вимоги Професійного стандарту на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти» з метою формування у випускників магістратури, які працюватимуть у закладах вищої освіти, названих вище загальних компетентностей, відповідних знань, умінь і навичок для якісного здійснення освітньої, наукової, методичної, організаційної

діяльності на посаді асистента, викладача, старшого викладача кафедри.

Із метою якісного визначення складових компонентів готовності майбутнього викладача закладу вищої освіти до науково-дослідницької діяльності, у представленому в професійному стандарті на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти» [7] перелікові трудових функцій та професійних компетентностей викладача за трудовою дією або групою трудових дій, що входять до них, ми виокремлюємо трудові функції та відповідні професійні компетентності, які надзвичайно важливі для належного проведення викладачем закладу вищої освіти (зокрема, асистентом, викладачем, старшим викладачем кафедри) власної наукової діяльності та керівництва науковою роботою студентів:

1. *Трудова функція викладача* – виконання дослідницьких/творчих проектів, оприлюднення їх результатів та забезпечення захисту авторських прав (умовно позначена в стандарті буквою Г).

Професійними компетентностями за трудовою дією або групою трудових дій, що входять до цієї трудової функції, є:

➤ здатність обґрунтувати, спланувати та виконати дослідницький/творчий проект; для цього необхідно володіти відповідними знаннями й уміннями, а саме: знаннями методів збору інформації, її узагальнення, структурування, систематизації; методології і методів дослідження/реалізації творчих проектів; уміннями обґрунтовувати дослідницький/творчий проект, його цілі та завдання; планувати дослідницький/творчий проект, визначати етапи його виконання, необхідні ресурси та очікувані результати; збирати, узагальнювати, структурувати і систематизувати інформацію, дані, необхідні для дослідження/реалізації творчого проекту; здійснювати дослідження/творчий проект із застосуванням відповідних наукових/творчих методів, підходів;

➤ здатність проаналізувати та узагальнити результати дослідницького/творчого проекту, підготувати та оприлюднити презентацію, звіт, статтю, монографію; для цього необхідно володіти відповідними знаннями й уміннями, а саме: знаннями методів аналізу, оцінювання та синтезу

інформації; вимог до звіту, статті, монографії/презентації творчого проекту; методів підготовки доповідей та презентацій/ художніх засобів презентації творчих проектів; основ академічного письма; уміннями аналізувати та підсумовувати результати дослідження/творчого проекту; обґрунтовувати та аргументувати основні результати дослідження у ході наукової або професійної дискусії/презентувати творчий проект відповідними художніми засобами; готувати українською та англійською мовами звіт, статтю, монографію за результатами наукового дослідження/звіт за результатами творчого проекту відповідно до встановлених вимог;

➤ здатність підготувати запит на видачу патенту на винахід, корисну модель, документів, що засвідчують право автора на твір (за необхідності); для цього необхідно володіти відповідними знаннями й уміннями, а саме: знанням нормативних документів і правил, що забезпечують захист інтелектуальної власності; уміннями готувати заявки на видачу патентів на винахід, корисну модель, документів, що засвідчують право автора на твір, відповідно до встановлених вимог.

2. *Трудова функція викладача* – керівництво науковою/творчою роботою студентів (умовно позначена в стандарті буквою Е).

Професійними компетентностями за трудовою дією або групою трудових дій, що входять до цієї трудової функції, є:

➤ здатність консультивати студента щодо планування й реалізації наукового дослідження/творчого проекту; для цього необхідно володіти відповідними знаннями й уміннями, а саме: знаннями методів і способів ефективної комунікації; вимог і правил дотримання академічної доброчесності; методів збору інформації, її узагальнення, структурування, систематизації; методології і методів дослідження/реалізації творчих проектів; вимог до наукової, творчої роботи студента; уміннями стимулювати самостійний науковий/творчий пошук студента; інформувати студента щодо актуальної наукової та методологічної літератури, інших джерел з предмету дослідження/творчого проекту; консультивати студента у питаннях обґрунтування та

планування наукового дослідження/творчого проекту; консультувати студента щодо методології та методів виконання дослідження/творчого проекту; консультувати студента щодо дотримання вимог і правил академічної доброчесності під час реалізації дослідження/творчого проекту;

➤ здатність проаналізувати процес та результати наукового дослідження/творчого проекту проведеного студентом; здатність надавати рекомендації студентіві щодо покращення процесу та результатів його наукового дослідження/творчого проекту; для цього необхідно володіти відповідними знаннями й уміннями, а саме: знаннями вимог і правил дотримання академічної доброчесності; методів аналізу, оцінювання та синтезу інформації; сучасного стану і результатів актуальних досліджень/творчих проектів у відповідній галузі, сфері; методів аналізу, оцінки та синтезу інформації; вимог до наукової, творчої роботи студента; сучасного стану і результатів актуальних досліджень/творчих проектів у відповідній галузі, сфері; уміннями критично аналізувати процес та результати дослідження/творчого проекту, здійснюваного студентом на різних стадіях його реалізації; контролювати дотримання студентом вимог і правил академічної доброчесності; надавати рекомендації студентіві щодо покращення процесу, проміжних та фінальних результатів його дослідження/творчого проекту; контролювати відповідність виконання та результатів дослідження/творчого проекту студента встановленим вимогам [7].

Таким чином, можемо зробити висновок про нагальну необхідність якісної системної організації освітнього процесу та науково-дослідної роботи зі студентами магістратури з урахуванням чинних законодавчих документів по вищу освіту, вимог Професійного стандарту на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти» для оволодіння майбутніми викладачами закладів вищої освіти загальними компетентностями, а також професійними компетентностями з метою виконання дослідницьких/творчих проектів, оприлюднення їх результатів та забезпечення захисту авторських прав; керівництва науковою/творчою роботою студентів.

Аналіз внутрішніх нормативно-правових документів ДЗВО «Університет менеджменту освіти» (ДЗВО «УМО») свідчить, що організації належного рівня освітньої й науково-дослідної роботи науково-педагогічних, педагогічних працівників зі студентами бакалаврату, магістратури, молодими вченими сприяє узгоджена з державними документами про освіту і науку й добре розбудована внутрішня нормативно-правова база університету. Професорсько-викладацький колектив ДЗВО «УМО» не міг залишитися осторонь важливих перспективних процесів розвитку вищої освіти в Україні. Швидко реагуючи на запити суспільства, вимоги законодавчих документів щодо забезпечення якості вищої освіти, дбаючи про досягнення Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року (затверджених Указом Президента України від 30.09.2019 р. № 722), реалізацію Стратегії людського розвитку (затвердженої Указом Президента України від 02.06.2021 р. № 225), Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки (схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.02.2022 р. № 286-р), Вченою радою ДЗВО «Університет менеджменту освіти» 21 червня 2023 року було затверджено, а Наказом ректора ДЗВО «УМО» від 14 серпня 2023 року було введено в дію Стратегію розвитку Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» на 2023-2027 роки, що включає: 1) правові та методологічні засади розробки і реалізації Стратегії; 2) бачення (візія) ДЗВО «Університет менеджменту освіти» в 2027 році; 3) стратегічні пріоритети та цілі розвитку ДЗВО «Університет менеджменту освіти»; 4) завдання на 2023-2027 рр. щодо реалізації цілей Стратегії, а саме: а) модернізація правового статусу, структури та організаційної діяльності ДЗВО «Університет менеджменту освіти»; б) організація освітнього процесу; в) діяльність щодо підвищення кваліфікації; г) організація наукової та експертно-аналітичної діяльності; д) створення умов для залучення висококваліфікованого персоналу та підвищення продуктивності праці; е) інтернаціоналізація діяльності; є) організація внутрішньої та зовнішньої комунікативної діяльності; ж) розвиток матеріальної, технічної та технологічної бази; 5) ресурсне забезпечення Стратегії; 6) організацію,

моніторинг та оцінювання реалізації Стратегії. Для реалізації мети цієї Стратегії передбачено стратегічні пріоритети та цілі розвитку; завдання на найближчі п'ять років із урахуванням напрямів діяльності університету та ресурсного забезпечення з відповідними показниками виконання; очікувані результати; заходи щодо проведення моніторингу її реалізації [9].

Оскільки в сучасних умовах воєнного стану посилилися виклики, які стоять перед закладами вищої освіти, Стратегія розвитку ДЗВО «Університет менеджменту освіти» на 2023-2027 роки розроблена на основі результатів SWOT-аналізу університету, ризиків і можливостей щодо його розвитку та реалізації місії у п'ятирічній перспективі, а також цілей сучасної вітчизняної політики освіти. Науково-педагогічні працівники в ході організації освітнього процесу та науково-дослідної роботи з магістрантами спрямовують свою діяльність на досягнення місії університету – інтелектуального, культурного і професійного розвитку особистості, підготовки лідерів і конкурентоспроможних фахівців для національної системи освіти, економіки та публічного сектору; забезпечення високих стандартів якості вищої освіти шляхом інтернаціоналізації та інтеграції освіти, наукових досліджень та інновацій на засадах європейських та національних пріоритетів та повоєнного відновлення України [9].

Слід зазначити, що використання нами у ході виконання дослідження методів контент-аналізу, аналізу внутрішніх документів університету, цілеспрямованих спостережень, аналізу досвіду роботи науково-педагогічних працівників Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «УМО» із актуальної проблеми організації змішаного навчання майбутніх викладачів вищої школи виявив, що ректоратом, директоратом, науково-педагогічними і педагогічними працівниками кафедр приділено належну увагу проблемі змішаного навчання у магістратурі. Так, у студентоцентрованому освітньому середовищі університету з різними моделями і формами навчання кожен магістрант як замовник освітніх послуг із власними унікальними інтересами, потребами й досвідом виступає суб'єктом, спроможним бути

самостійним і відповідальним учасником освітнього процесу [3; 5, с. 381].

Із метою оволодіння готовністю до науково-дослідницької діяльності в умовах змішаного навчання магістранти активно співпрацюють із представниками наукових шкіл, молодими науковцями університету, Радою молодих учених, Школою молодого вченого, що успішно функціонує для сприяння науково-дослідній роботі. Магістранти активно долучаються до наукових досліджень, апробації їх результатів на міжнародних і всеукраїнських конференціях; є учасниками всеукраїнських конкурсів студентських робіт, олімпіад, Всеукраїнського конкурсу студентських команд LoNG (Look of New Generation / Погляд нового покоління), беруть участь у роботі фокус-груп у рамках проекту Еразмус + Жан Моне [3; 5, с. 381]. Для організації якісного дистанційного і змішаного навчання магістрантів в умовах воєнного стану здійснюється реалізація комплексних заходів цифровізації університету, запроваджуються сучасні ефективні інструменти, онлайн-технології, моделі й технології змішаного навчання; відкритим є доступ до наукових праць науково-педагогічних працівників, розміщених в Електронній бібліотеці НАПН України; успішно проведено сертифікацію науково-педагогічних і педагогічних працівників університету щодо їх інформаційно-цифрової компетентності згідно із цифрограмами платформи «Дія. Освіта» «Цифрограм для громадян», «Цифрограм для вчителів». В умовах воєнного стану освітній процес та науково-дослідну роботу магістрантів забезпечено ресурсами: BigBlueButon, JitSi, Google Meet, ZOOM та ін. Університет також використовує безкоштовні сервіси Google Workspace for Education. Крім того, створено корпоративні облікові записи викладачів і здобувачів освіти та активно використовується система управління навчанням Google Classroom [3; 4; 5].

У процесі організації змішаного навчання й формування у магістрантів готовності до науково-дослідницької діяльності заслуговує на увагу значущість і ефективність цифрових інструментів, які активно використовуються науково-педагогічними працівниками ДЗВО «УМО» у ході освітньої, науково-дослідної, методичної діяльності, а саме: 1) організації лекцій, вебінарів,

відеоконференцій – BigBlueButon, JitSi, Google Meet, корпоративний ZOOM; 2) управління навчальною груповою роботою – Microsoft Teams, Google Classroom, BigBlueButton, Learning Management System Adult Learning; 3) залучення й проведення опитувань – Viber, Mentimeter, Virtualexs, Google Forms, Kahoot, опції BigBlueButon; 4) організації спільної роботи з документами – Google Docs, Google-диск, опція BigBlueButon; 5) створення презентацій – PowerPoint, Canva, Google Презентації; 6) хронології подій – Google-календар, «Система управління навчанням дорослих» – LMS AdL; SPSS Statistics – інтегрований комплекс продуктів IBM; 7) роботи з віртуальною цифровою дошкою – Padlet, Miro, Jam Board, GoogleJamboard, а також можливості BigBlueButon, Google Meet, ZOOM, Learning Management System Adult Learning; 8) створення інтерактивних матеріалів за шаблонами LearningApps, Kahoot, Wordwall; 9) перевірки робіт на плагіат – Unicheck, Strikeplagiarism; 10) створення колажів – відеосервіси та мобільні додатки: InShot, Quik, CapCut [3; 4; 5].

При цьому, мережеві технології, освітні платформи використовуються як для представлення змісту навчального матеріалу, так і для виконання магістрантами науково-дослідницьких завдань (індивідуальних, мікрогрупових, колективних), налагодження й розвитку різних видів взаємодії на рівнях співпідпорядкування, співробітництва, співтворчості. Для організації безперервного інформування магістрантів про наукові та освітні заходи широко використовуються можливості соціальних мереж і месенджерів (Facebook, Instagram, Viber, WhatsApp, Telegram та ін.) [3; 4; 5].

Варто зазначити, що прогресивний досвід організації роботи зі здобувачами освіти у контексті актуальної проблеми змішаного навчання було презентовано ректором ДЗВО «УМО» Кириченком М.О., доктором філософії, членом-кореспондентом Національної академії наук вищої освіти України, в науковій доповіді «Про підготовку і підвищення кваліфікації фахівців у ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України в умовах змішаного навчання» на засіданні Президії НАПН України 20 жовтня 2021 р. [4]. Зокрема,

було представлено засоби реалізації моделей змішаного навчання в університеті, що зумовлено пріоритетними завданнями формування інноваційного середовища підготовки та підвищення кваліфікації фахівців. Зосереджено увагу на впровадженні онлайн технологій, ґрунтовних змін у підходах до організації навчання в університеті з відповідними методичними підходами та моделями. Розглянуто складові організації освітнього процесу: 1) організаційну (нормативну базу, технологічне забезпечення, матеріально-технічну базу, створення цифрових робочих місць, опанування викладачами та здобувачами освіти цифровими технологіям, оволодіння науково-педагогічними працівниками необхідними компетентностями, створення контенту курсів та навчальних дисциплін); 2) методичну (модель «перевернутого навчання», використання он-лайн курсів, навчально-методичне забезпечення, авторські курси, академічна мобільність); 3) технологічну (навчальні платформи, цифрові інструменти, що використовуються для підготовки й підвищення кваліфікації фахівців в умовах змішаного навчання в системі формальної, неформальної, інформальної освіти шляхом створення єдиної освітньо-цифрової екосистеми).

Висновки

Таким чином, здійснений нами аналіз державних документів про освіту, Стратегії розвитку Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» на 2023-2027 роки, внутрішніх документів університету про організацію освітнього процесу й науково-дослідницької діяльності, досвіду підготовки магістрантів у Навчально-науковому інституті менеджменту та психології ДЗВО «УМО», дає підстави зробити висновки щодо важливості проведення ґрунтового дослідження проблеми формування готовності майбутніх викладачів закладів вищої освіти до науково-дослідницької діяльності у процесі змішаного навчання та актуальності різнобічного вивчення й використання з цією метою кращих практик закладів вищої освіти, зокрема, Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти», в якому:

1) ректоратом, професорсько-викладацьким колективом, Вченою радою університету належна увага приділяється підвищенню якості оволодіння магістрантами як майбутніми викладачами закладів вищої освіти загальними компетентностями та професійними компетентностями з метою виконання дослідницьких/творчих проєктів, оприлюднення їх результатів, керівництва науковою/творчою роботою студентів;

2) висококваліфіковані науково-педагогічні працівники університету ефективно поєднують освітню діяльність із експериментальною та науково-дослідною роботою, успішно реалізують пріоритетні завдання щодо формування інноваційного середовища підготовки фахівців, зокрема майбутніх викладачів закладів вищої освіти; професійного та особистісного розвитку в системі формальної, неформальної та інформальної освіти завдяки модернізації форм і змісту їх навчально-методичного й наукового супроводу; активного використання можливостей відкритої освіти, системи мотивації особистісного й професійного розвитку; залучення магістрантів та молодих вчених до науково-дослідницької діяльності;

3) сучасна потужна нормативна база внутрішніх документів університету враховує вимоги до організації освітнього процесу та наукової діяльності в умовах воєнного стану, відповідає чинному законодавству, рекомендаціям МОН України, Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, Державної служби якості освіти України;

4) реалізується плідна співпраця зі структурними підрозділами НАПН України в сфері освітньої, наукової, міжнародної діяльності; відбувається розвиток наукових шкіл; розбудована система академічної доброчесності як складова внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти, успішно організована науково-дослідна робота молодих учених;

5) для здобувачів освіти (бакалаврів, магістрантів, аспірантів) та стейкхолдерів у форматі 24/7/365 відкритим та доступним є контент щодо роботи за всіма напрямками діяльності університету, розміщений на веб-сайті та в соціальних мережах;

б) удосконалено підходи до організації навчання й науково-дослідної роботи в університеті та підвищення якості змістового наповнення й викладання кожної навчальної дисципліни в магістратурі; істотна увага приділяється суб'єкт-суб'єктним відносинам учасників освітнього процесу на аудиторних заняттях, ефективності їхнього проведення; грамотного застосування онлайн-технологій з відповідними методичними підходами, що забезпечують ефективне поєднання безпосередньої та опосередкованої взаємодії магістрантів і викладачів у формі змішаного навчання. Надається перевага й заохочується суб'єктна активність і творчість магістрантів, науково-педагогічних працівників, що самостійно моделюють та реалізують індивідуальну освітню траєкторію, визначають параметри процесу навчання (зміст, тривалість, форми, методи, програми, засоби тощо), здійснюють цілепокладання і конструктивну корекцію в принципово нових умовах, варіативно прогнозують результати професійно-педагогічної діяльності.

Література:

1. Відомості про професійні стандарти. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=22469103-4e36-4d41-b1bf-288338b3c7fa&title=RestrProfesiinikhStandartiv>
2. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст 2004). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18.#Text> (дата звернення: 10.01.2024).
3. Звіт ректора університету «Про роботу за період з лютого 2021 року по лютий 2022 року та завдання на наступний рік» : (затв. 09 лютого 2022) / ДЗВО «Університет менеджменту освіти». [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://umo.edu.ua/images/content/kerivnytstvo/%D0%94%D0%9E%D0%9F%D0%9E%D0%92%D0%86%D0%94%D0%AC_%D0%97%D0%91%D0%9E%D0%A0%D0%98_2022.pdf (дата звернення: 10.01.2024).
4. Кириченко М. О. Про підготовку і підвищення кваліфікації фахівців у ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України в умовах змішаного навчання. *Вісник Нац. акад. нед. наук України*. 2021. Т. 3, №2. URL: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/207> (дата звернення: 10.01.2024).

5. Муранова Н.П., Кириченко М.О. та ін. Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти». *Національна академія педагогічних наук України: 1992-2022 рр.*: монографія / Нац. акад. пед. наук України [редкол.: В.Г. Кремень (голова), В.І. Луговий (заст. голови), О.М. Топузов (заст. голови)]; за заг. ред. В.Г. Кременя. Київ: Пед. думка, 2022. С. 378-391. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/731806/2/2022.pdf> (дата звернення: 10.01.2024).

6. Національна рамка кваліфікацій. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://nqa.gov.ua/national-qualification-frame/>

7. Професійний стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти» (наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 23.03.2021 №610). [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/standarty/2021/03/25/Standart%20na%20huru%20profesiy_Vykladachi%20zakladiv%20vyshchoyi%20osvity_25.03.pdf

8. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286-р «Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text>

9. Стратегія розвитку Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» на 2023-2027 роки. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://umo.edu.ua/strateghija-rozvitku-do-2027-roku>

References:

1. Vidomosti pro profesijni standarty`. [Elektronny`j resurs]. Rezhy`m dostupu: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=22469103-4e36-4d41-b1bf-288338b3c7fa&title=RestrProfesiinikhStandartiv>

2. Zakon Ukrayiny` «Pro vy`shhu osvitu» vid 01.07.2014 r. # 1556-VII (Vidomosti Verhovnoyi Rady` (VVR), 2014, # 37-38, st 2004). [Elektronny`j resurs]. Rezhy`m dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18.#Text> (data zvernennya: 10.01.2024).

3. Zvit rektora universy`tetu «Pro robotu za period z lyutogo 2021 roku po lyuty`j 2022 roku ta zavdannya na nastupny`j rik» : (zatv. 09 lyutogo 2022) / DZVO «Universy`tet menedzhmentu osvity`». [Elektronny`j resurs]. Rezhy`m dostupu: http://umo.edu.ua/images/content/kerivnytstvo/%D0%94%D0%9E%D0%9F%D0%9E%D0%92%D0%86%D0%94%D0%AC_%D0%97%D0%91%D0%9E%D0%A0%D0%98_2022.pdf (data zvernennya: 10.01.2024).

4. Ky`ry`chenko M. O. (2021) Pro pidgotovku i pidvy`shhennya kvalifikaciyi faxivciv u DZVO «Universy`tet menedzhmentu osvity`» NAPN Ukrayiny` v umovax zmishanogo navchannya. Visny`k Nacz. akad. ped. nauk Ukrayiny`. 2021. T. 3, #2. (data zvernennya: 10.01.2024).

5. Muranova N.P., Ky`ry`chenko M.O. ta in. (2022) Derzhavny`j zaklad vy`shhoi osvity` «Universy`tet menedzhmentu osvity`». Nacional`na akademiya pedagogichny`x nauk Ukrayiny`: 1992-2022 rr.: monografiya / Nacz. akad. ped. nauk Ukrayiny` [redkol.: V.G. Kremen` (golova), V.I. Lugovy`j (zast. golovy`), O.M. Topuzov (zast. golovy`)]; za zag. red. V.G. Kremenya. Ky`yiv: Ped. dumka, 2022. S. 378-391. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/731806/2/2022.pdf> (data zvernennya: 10.01.2024).

6. Nacional`na ramka kvalifikacij. [Elektronny`j resurs]. Rezhy`m dostupu: <https://nqa.gov.ua/national-qualification-frame/>

7. Profesijnij standart na grupu profesij «Vykladachi zakladiv vyshchoyi osvity» (nakaz Ministerstva rozvytku ekonomiky, torgivli ta sil'skogo gospodarstva vid 23.03.2021 #610). [Elektronnyj resurs]. Rezhy'm dostupu: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/standarty/2021/03/25/Standart%20na%20hrupu%20profesiy%20Vykladachi%20zakladiv%20vyshchoyi%20osvity> 25.03.pdf

8. Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23 lyutogo 2022 r. # 286-r «Pro sxvalennya Strategiyi rozvytku vyshchoyi osvity v Ukraini na 2022-2032 roky». [Elektronnyj resurs]. Rezhy'm dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text>

9. Strategiya rozvytku Derzhavnogo zakladu vyshchoyi osvity «Universytet menedzhmentu osvity» na 2023-2027 roky. [Elektronnyj resurs]. Rezhy'm dostupu: <http://umo.edu.ua/strateghija-rozvitku-do-2027-roku>

Abstract. *The publication examines the requirements of state regulatory and legal documents and analyzes the experience of the State Institution of Higher Education "University of Education Management" on the problem of forming the readiness of future teachers of institutions of higher education for research activities in the process of blended learning. An analysis of the Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine for 2022-2032 was carried out regarding the determination of development priorities, improving the quality of the educational and scientific activity of teachers, and ensuring the internationalization of higher education. The requirements for master's training of higher education applicants, defined in the Law of Ukraine "On Higher Education" are presented; in the description of knowledge, abilities, skills, communication, responsibility and autonomy of education seekers of the "master's" qualification level in the National Framework of Qualifications. Attention is focused on the competencies of teachers of higher education institutions in the field of scientific and research activities, summarized in the Professional Standard for the group of professions "Teachers of higher education institutions".*

Keywords: *institution of higher education; professional training of future specialists; readiness for scientific and research activities; blended learning; formal education; non-formal education; informal education.*

Науковий керівник: доктор філософії, професор Кириченко М. О.

*Стаття підготовлена в межах виконання теми науково-дослідної роботи
«Трансформація професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних
працівників в умовах відкритого університету післядипломної освіти»*

*Центрального інституту післядипломної освіти Державного закладу вищої
освіти «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних
наук України (державний реєстраційний номер 0120U104637)*

Стаття відправлена: 18.01.2024 р.

© Кириченко М.О., Грицан О.Г.